

Alifuglabú á vegum Brúneggja ehf. á Kjarnesi Ákvörðun um matsskyldu

Inngangur

Þann 29. janúar 2016 barst Skipulagsstofnun tilkynning frá Brúneggjum ehf. um fyrirhugaðan rekstur alifuglabús til eggjaframleiðslu í Brautarholti 5 á Kjarnesi samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og lið 1.10 í 1. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði umsagna Reykjavíkurborgar, Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur, Matvaelastofnunar og Umhverfisstofnunar. Auk þess leitaði stofnunin umsagnar Bjarna Pálssonar, sem óskaði eftir, með tölvupósti dags. 27. nóvember 2015, að fá tækifæri til þess að tjá sig um gögn og upplýsingar málsins þegar Skipulagsstofnun fengi það til meðferðar.

Ráðgjafi Brúneggja ehf. er Efla verkfræðistofa.

Gögn lögð fram

Tilkynning til Skipulagsstofnunar: Brúnegg ehf. - Tilkynning framkvæmdar til Skipulagsstofnunar - Fyrirspurn um matsskyldu. Efla verkfræðistofa, janúar 2016. Í viðauka voru eftirtalinn gögn:

1. Deiliskipulag Brautarholt Kjarnes – norðurhluti, samþykkt 21.11.2001.
2. Teikning af skipulagi alifuglabúsins, frá Jansen Poultry Equipment.
3. Drög að starfsleyfisskilyrði fyrir alifuglabú Brúneggs ehf. til eggjaframleiðslu að Brautarholti 5, Kjarnesi.
4. Umsögn Umhverfisstofnunar um starfsleyfistillögu, dags. 7. október 2015.
5. Bréf Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur, dags. 3. desember 2015.
6. Viljayfirlýsing á milli Brúneggja ehf. og Höndlunar ehf., dags. 18. desember 2015.
7. EFLA verkfræðistofa – Brautarholt - mat á lyktardreifingu, skýrsla dags. í janúar 2015.
8. EFLA verkfræðistofa – Brautarholt – viðbótarútreikningar, minnisblað dags. í desember 2015.
9. Tölvupóstur frá Miljøstyrelsens Husdyrhelppesk, 10.04.2015, vegna fyrirspurnar um breytingar á forsendum við mat á lyktarónæði.

Umsagnir bárust frá:

- Reykjavíkurborg með tölvupósti dags. 25. febrúar 2016.
- Heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur með bréfum dags. 17. og 25. febrúar 2016.
- Matvaelastofnun með bréfum dags. 18. febrúar og 10. mars 2016.
- Umhverfisstofnun með bréfi dags. 16. febrúar 2016.
- Bjarna Pálssyni með bréfi dags. 22. febrúar 2016.

Frekari upplýsingar bárust frá framkvæmdaraðila með bréfum dags. 18. og 26. febrúar 2016.

Sérfræðingur Skipulagsstofnunar kynnti sér aðstæður á vettvangi þann 4. mars 2016.

Fyrirhuguð framkvæmd

Fram kemur að þar sem fyrirhugað sé að hefja rekstur alifuglabús til eggjaframleiðslu í Brautarholti 5 á Kjarnesi, í alls 2.567 m² húsnæði, hafi áður farið fram eldi á svínum. Slík starfsemi hafi ekki verið í húsunum síðustu fimm ár. Fram kemur að á hverjum tíma verði allt að 15.000 hænuungar í eldi og 20.550 varphænur, alls 35.550 eldisstæði. Varphænur geti gengið um frjálsar og verpi í

hreiður, annars vegar í svokölluðum Aviary varpbúnaði, allt að 15.850 varphænur, og í afgirtum hólfum hins vegar, alls 4.700 hænur.

Útbúnaði til svínaræktunar sem fyrir sé í húsnaðinu verði skipt út fyrir hentugan búnað fyrir alifugla. Loftræstikerfi sem sé til staðar verði notað í nýjum rekstri. Þá verði reist færiband sem flytji egg úr eldishúsi yfir í núverandi pökkunar- og eggjadreifingastöð Brúneggja í Brautarholti 4. Engin önnur breyting verði á lóð og engin á ytra últiti bygginganna.

Fram kemur að í uppeldishluta húsanna verði á hverjum tíma allt að 15.000 ungar, sem aldir verði til 18 vikna aldurs, en þá fluttir í varphluta búsins. Að þeim tíma liðnum verði mokað út úr húsunum og úrgangurinn settur í haugþró utan við eldhús eða hann borin á tún. Einnig verði eldhólf og búnaður þrifinn og sótthreinsaður.

Í varphluta húsanna komi unghænur 18 vikna gamlar og verði ýmist í þeim hluta hússanna sem búinn verði Aviary varpbúnaði eða þar sem gert sé ráð fyrir afgirtum hólfum fyrir hænsnin. Þar dvelji hænurnar í 60 vikur, en verði þá slátrað, búnaður tekinn niður og gengið frá úrgangi á sama hátt og áður er lýst. Fram kemur að komið verði fyrir færibandabúnaði, sem tvívar í viku muni fjarlægja úr varphúsini allt að 75% af þeim hænsnaskít sem til falli.

Fjarlægðir milli mannvirkja. Fram kemur að samkvæmt reglugerð um eldhús alifugla, loðdýra og svína (nr. 520/2015) eigi eldi alifugla að vera að lágmarki 50 m frá mannabústöðum, miðað við bú ætluð fyrir 40.000 til 85.000 stæði fyrir kjúklinga eða 40.000 til 60.000 stæði fyrir hænur. Starfsemi Brúneggja ehf. verði undir þessum stærðarviðmiðum (35.550 stæði). Þá sé fjarlægð milli fyrirhugaðs alifuglabús og svínabús Höndlunar ehf. um 100 m og uppfylli kröfur ofangreindrar reglugerðar. Fram kemur að Reykjavíkurborg hafi ekki sett strangari skilyrði í skipulagi um fjarlægðir milli húsa en fram komi í reglugerð.

Geymsla á hænsnaskít. Fram kemur að áætlað magn hænsnaskíts vegna eggjaframleiðslunnar verði um 411 tonn á ári og 100 tonn vegna ungaframleiðslunnar, alls 511 tonn á ári. Húsum í Brautarholti 5 tilheyri yfirbyggð 2.500 m³ haugþró, sem nýtt verði til að geyma hænsnaskít frá eldinu, á þeim tíma árs sem ekki verði hægt að nýta skítinn til áburðar. Svínabú Höndlunar ehf. hafi jafnframt aðgang að haugþrónni til að hýsa svínaskít í neyðartilfellum. Síðustu 15 ár hafi heyrt til undantekninga að svínaskítur hafi verið geymdur í þrónni.

Fram kemur að í kjölfar umsagnar Heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur, þar sem lagst er gegn blöndun svínamykju og hænsnaskíts í haugþrónni, hafi Brúnegg ehf. fallið frá þeirri lausn. Haugþróin verði hólfuð þannig að hún haldi hænsnaskítnum aðskildum frá svínamykju, þó þróin verði áfram sem varapró fyrir svínabúið. Útfærslan verði unnin í samstarfi við heilbrigðiseftirlitið. Einnig kemur fram að snigill og dælubúnaður verði settur upp svo hægt verði að losa hænsnaskítinn úr þrónni þegar dreifa eigi honum eftir geymslu.

Í frekari umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur kemur fram að ofangreind tilhögun komi til móts við athugasemdir eftirlitsins. Í starfsleyfi verði sett skilyrði um nýtingu hauggeymslunnar, tæmingu hennar og aðbúnað.

Dreifing á hænsnaskít. Fram kemur að allur hænsnaskítur frá alifuglabúinu verði borinn á tún sem fylgi Brautarholti I, sem séu alls um 70 ha, og á önnur lönd samkvæmt samningum við viðeigandi landeigendur. Áætlað heildarmagn köfnunarefnis verði 2.044 kg á ári, sem jafngildi því að 15-17 ha lands þurfi til að taka við 511 tonna hænsnaskít sem falli til vegna alifuglaeldisins.

Fráveita. Fram kemur að frárennsli verði veitt í hreinsivirki sem verði í samræmi við reglugerð um fráveitur og skólp (nr. 798/1999) og ákvæði í starfsleyfi.

Umhverfisáhrif

Loftgæði. Fram kemur að metið hafi verið lyktarónæði við nærliggjandi hús, til austurs frá fyrirhugaðri starfsemi Brúneggja ehf. og svínabús Höndlunar ehf., þ.e. íbúðarhús sem tilheyri landi Brautarholts I og hús á landi Brautarholts II. Forsendur sem útreikningarnir byggi á séu eftirfarandi:

- Fjöldi og lífþyngd dýra miði við áætlanir um fullan rekstur Brúneggja (hámarksfjölda og hámarkslífþyngd) og stærð núverandi reksturs svínabúsins.
- Niðurstöður vindmælinga í mælistöð Veðurstofu Íslands á Skrauthólum, á tímabilinu 2006-2009, og til viðmiðunar mælingar veðurstöðvar Vegagerðarinnar við Blikadalsá á Kjalarsesi árið 2014.
- Í svínabúinu sé loftstýringarbúnaður, sem ætlaður sé til að minnka losun frá eldhúsnum, en í reiknlíkani sé ekki gert ráð fyrir að búnaðurinn sé notaður.

Fram kemur að annars vegar hafi verið notaður huglægur kvarði, lyktareiningar (OU_E) ¹, um upplifun af lykt og hins vegar viðmið um óþægindamörk vegna lyktar frá húsdýrum ($7\text{ OU}_E/\text{m}^3$), samkvæmt úrskurði umhverfisráðuneytisins um kæru vegna starfsleyfis til að starfrækja hreinsivirkni og svínabú að Brautarholti.

Fram kemur að lyktarónæði á tímaeiningu (s) vegna núverandi reksturs svínabúsins sé samtals $87.605\text{ OU}_E/\text{s}$ og verði $11.004\text{ OU}_E/\text{s}$ vegna fyrirhugaðrar starfsemi Brúneggja ehf.

Fram kemur að mat á dreifingu lyktarónæðis sýni að ónæðis, sem rekja megi til starfsemi á svæðinu, verði vart í $500\text{-}550\text{ m}$ fjarlægð frá búi Brúneggja ehf. Vegna núverandi starfsemi svínabúsins einnar og sér sýni reiknuð dreifing lyktarónæðis frá uppsprettu að í 1% tímans ($87,6\text{ klst/ári}$) geti lyktarónæði verið greinanlegt við íbúðarhús að Brautarholti I og II (hærra en $5\text{ OU}_E/\text{m}^3$ en lægri en $10\text{ OU}_E/\text{m}^3$). Önnur hús sem tilheyri landi Brautarholts II, nær svínabúinu, verði fyrir mun meiri óþægindum (hærra en $10\text{ OU}_E/\text{m}^3$). Sé miðað við vindmælingar frá Blikadalsá verði áhrifin minni og í 1% tímans geti lyktarónæði við íbúðarhús að Brautarholti I og II verið hærra en $3\text{ OU}_E/\text{m}^3$ (greina megi uppruna lyktar) til $5\text{ OU}_E/\text{m}^3$ (greinilegt lyktarónæði).

Fram kemur að samkvæmt líkindaútreikningi verði ekki greinanlegur munur á dreifingu lyktarónæðis vegna samlegðar fyrirhugaðrar starfsemi Brúneggja ehf. með núverandi starfsemi svínabúsins.

Fram kemur að Brúnegg ehf. telur að lykt á svæðinu sé í samræmi við það sem búast megi við á landbúnaðarsvæði. Starfsemi fyrirtækisins muni ekki auka lyktarónæði miðað við það sem nú sé og auk þess uppfylli hún kröfu um fjarlægðarmörk sem sett sé í reglugerð um eldhús alifugla, loðdýra og svína.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur kemur fram að með því að nota búnað sem hreinsar tvisvar í viku um það bil 75% af hænsnaskít verði dregið úr myndun ammoníaks, sem bæti lífsskilyrði hænanna og dragi úr lyktarmengun í nágrenni búsinum. Eftirlitið telji búnaðinn uppfylla kröfur um bestu fáanlegu tækni (BAT). Samkvæmt mati á lyktardreifingu frá fyrirhugaðri starfsemi sé aðaluppsprettu lyktar frá svínabúinu og rekstur eggjabús muni bæta takmarkað við lyktarmengun á svæðinu. Sameiginlega geti lykt frá búnum hugsanlega valdið óþægindum við þrjú af fimm nálægum íbúðarhúsum. Gögnin sýni þó að lyktaráhrif í Brautarholti 11 geti orðið yfir óþægindamörkum (hærra en $10\text{ OU}_E/\text{m}^3$).

Í umsögn Bjarna Pálssonar kemur fram að svínabúið starfi samkvæmt undanþáguheimild um fjarlægðarmörk sem svínabú megi vera frá mannabústöðum (a.m.k. 500 m), en íbúðarhús Bjarna sé í um 300 m fjarlægð frá svínabúinu og verði í um 200 m fjarlægð frá fyrirhuguðu alifuglabúi Brúneggja ehf. Forsenda undanþágunnar hafi m.a. verið áform um að setja upp loftreinsibúnað

¹ Lyktareiningar (e. odour unit, OU_E), sem skilgreindar eru í ÍST EN 13725:2003 Air quality – Determination by dynamic olfactometry.

sem tryggja átti að lyktarmengun frá svínabúinu yrði innan þolanlegra marka. Eftir því sem best verði vitað hafi slíkur búnaður enn ekki verið settur upp.

Í umsögn Bjarna er niðurstöðum um lyktardreifingu frá svína- og alifuglabúinu hafnað. Forsendur matsins byggi á dönskum gögnum, án þess að gerð sé grein fyrir því hvort aðstæður séu sambærilegar við það sem er á Kjarnesinu. Í raunheimum sé lyktin frá svínabúinu afar stæk og hún finnist víða á Kjarnesi. Lyktin geti verið viðvarandi dögum og vikum saman, sérstaklega á hlýrri tínum ársins, þegar fólk leitar í útivist. Í sérfræðiáliti, sem unnið hafi verið vegna umsagnarinnar, sé meðal annars bent á að í skýrslu um mat á lyktardreifingu sé ekki fjallað um aðra veðurþætti en vind, en svo sem lofthiti og hitastigull geti haft mikil áhrif á loftdreifingu.

Í svari Brúneggja ehf. kemur fram að í umsögn Bjarna sé einkum fjallað um atriði sem varði svínabúið en ekki fyrirhugað alifuglabú. Mörk sem reglugerð setji um fjarlægð alifuglabús frá mannabústöðum sé 50 m. Vísað er í niðurstöður Eflu verkfræðistofu varðandi spá um lyktardreifingu, sem fylgi greinargerð. Sú rannsókn hafi verið rýnd af óháðri verkfræðistofu, að beiðni Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur.

Mengun jarðvegs og sjávar. Í umsögn Bjarna Pálssonar kemur fram að ekki sé skýrt hvort bera eigi hænsnaskít á sömu tún og nýtt séu af rekstraraðila svínabúsins og ekki heldur hvaða áhrif úrgangurinn muni hafa á jarðveg og næsta umhverfi. Ekki sé fjallað um áhrif áburðar á strandsvæði Kjarness.

Í svari Brúneggja ehf. kemur fram að starfsemin verði á landbúnaðarsvæði.

Fram kemur í umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur, sem Reykjavíkurborg tekur undir, og Umhverfisstofnunar það álit að fyrirhuguð framkvæmd sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Skipulag og leyfisveitingar

Fram kemur að fyrirhuguð framkvæmd sé staðsett á landbúnaðarsvæði, samkvæmt Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030. Í skipulaginu sé Brautarholt í flokki atvinnusvæða þar sem fram fari þauleldi, þ.e. starfsleyfisskyld svína- og kjúklingabú. Í deiliskipulagi norðurhluta jarðarinnar Brautarholts sé gert ráð fyrir að svínaeldi sé í eldihúsum þeim sem Brúnegg ehf. hyggjast nota.

Skipulagsstofnun bendir á að breyta þarf deiliskipulagi þannig að það geri ráð fyrir starfsemi alifuglabús að Brautarholti. Einnig þarf skipulagsáætlunin að kveða á um fjarlægð milli eldihúsa á svæðinu og fjarlægð þeirra frá mannabústöðum.

Framkvæmdin er háð starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur skv. reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun. Framleiðsla á neyslueggjum, er háð leyfi Matvaelastofnunar, skv. 20. grein laga nr. 93/1995 um matvæli. Áður en starfsemi hefst þarf stofnunin að staðfesta að húsakostur, búnaður og þekking uppfylli skilyrði reglugerðar um velferð alifugla (nr. 135/2015).

Niðurstaða Skipulagsstofnunar

Um er að ræða alifuglabú með 35.550 eldisstæðum til eggjaframleiðslu í Brautarholti 5 á Kjarnesi, í aðstöðu sem áður var nýtt til svínaeldis. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 1.10 í 1. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum.

Fyrirhuguð framkvæmd er staðsett á landbúnaðarsvæði, samkvæmt aðalskipulagi Reykjavíkur. Starfsemin mun fara fram í byggingu sem er til staðar, þannig að hún mun ekki hafa í för með sér röskun á landi. Úrgangur frá búinu og ónæði sem skapast af lyktarmengun helgast af umfangi starfseminnar. Aðferðir til hreinsunar á hænsnaskít úr eldihúsi, til að draga úr myndun ammoníaks,

eru taldar uppfylla kröfur um bestu fáanlegu tækni og bæta lífsskilyrði hænanna og draga úr lyktarmengun í nágrenni búsins. Jafnframt verður úrgangurinn geymdur í lokaðri þró, sem líklega mun draga frekar úr ólykt frá búinu á þeim tíma árs sem hann verður ekki nýttur til áburðar á tún. Hins vegar er ljóst að viðvarandi lyktarónæði mun stafa frá eldihúsum. Fyrir liggur að aðaluppsprettu lyktar á svæðinu er frá svínabúi sem starfrækt er í landi Brautarholts og samkvæmt líkindaútreikningi verður ekki greinanlegur munur á dreifingu lyktarónæðis vegna samlegðar fyrirhugaðrar starfsemi Brúneggja ehf. með núverandi starfsemi svínabúsins.

Búseta er nú í tveimur íbúðarhúsum að Brautarholti. Ætla má að umhverfisáhrif vegna lyktarónæðis varði fáa og stærsta hluta ársins (99% tímans) verði lyktarónæði við íbúðarhúsin minna en óþægindamörk samkvæmt starfsleyfi svínabúsins og niðurstöðum líkindaútreikninga á lyktarónæði.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Brúneggja ehf. við tilkynningu og umsagnir. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhugað alifuglabú til eggjaframleiðslu í Brautarholti 5 á Kjalarnesi sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif með tilliti til eðlis framkvæmdarinnar, staðsetningar hennar og eiginleika hugsanlegra áhrifa hennar, sbr. þau viðmið sem tilgreind eru í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum. Því skal framkvæmdin ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun ítrekar mikilvægi þess að Brúnegg ehf. og aðrir sem að framkvæmdinni koma viðhafi þá verktílhögun og mótvægisaðgerðir sem kynnt hafa verið við meðferð málssins og vöktun á aðgerðum og áhrifum þannig að framkvæmdin sé ekki líkleg til að valda verulegum og óafturkræfum áhrifum á umhverfið.

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 má kæra ákvörðunina til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 19. apríl 2016.

Reykjavík, 16. mars 2016

Rut Kristinsdóttir

Sigmar Arnar Steingrímsson